

05. HERNANI BURUJABE

Mikel Valero Alzaga
HIRITIK AT Lurraldegintzarako koordinatu berriak

Asko dira jendarte bezala ditugun erronkak: trantsizio energetikoa, erregai fosilen akabera, krisi ekologikoa, pobrezia eta bazterketa soziala desagerraraztea, zaintza sistema duin bat eraikitzea, sistema publikoa indartzea, demokrazian sakontzea etab.

Herri bezala **Hernanik badu esperientzia, borondatea eta potentziala erronka hauei guztiei erantzuteko**. Konplexuak diren erronka horietako askori maila lokaletik erantzunak eman eta eredu sozial berri, bizigarri eta jasangarri bat erdituko duten esperientzia publiko-herritarrek abiarazteko.

Horixe da hain zuzen Hernani Burujabe: erronka globalei tokiko mailatik erantzun ahal izateko abiatzen den trantsizio prozesua. Herri gisa burujabetza kota handiagoak dituen egoera bateranzko trantsizioa; justizia sozial eta ekologikoa ardatz edukiko dituen trantsizioa alegia.

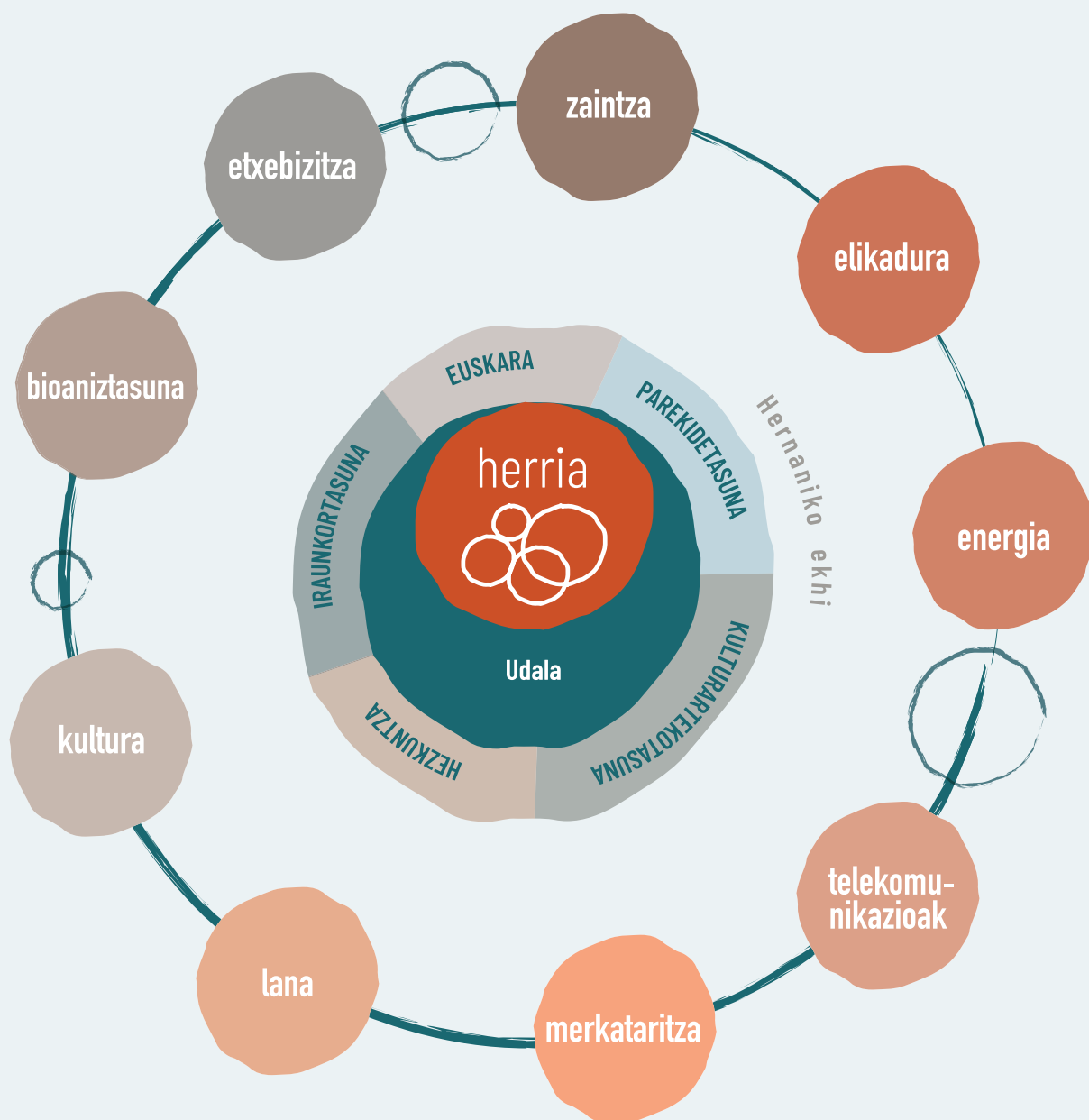
“Zer” bat baino gehiago “nola” bat da Hernani Burujabe: herri egitasmo ekonomiko zabalaren, planifikazio demokratikoaren eta udal sustenguaren elkar-erantzaren bidez eraiki nahi den prozesua, eraiki nahi den herria. Egiteko forma berri bat, denon artean eta inor atzean utzi gabe ibiltzen hasteko bide-orri bat.

Horrenbestez, eredu horrek herrien auto-eraketa sozial, ekonomiko, kultural, politiko eta territoriala hauspotzen du, eta, herri mailako eskalan burujabetza materialki gauzatzeko aukera irekitzen digu.

Menpekotasunetik burujabetzara

Epe ertain-luzerako erronkak agendan zehaztera pasatzeko unea da. Tokiko potentziala aintzat hartu, udal politika eraginkorrek egin eta lurraldeko agenteen agenda, gaitasun eta proiektuak aktibatzeke ordua da.

Horrela, herri-estrategia bat definitzen eta gauzatzen hasiak gara. Gaur-gaurkoz 7 burujabetza sektore identifikatu ditugu eta horietan guztietan proiektuak martxan ditugu. Edonola ere prozesu ireki bat da eta helburua da ahalik eta sektore gehienak eredu honen baitan garatzea eta lurralde burujabetzan sakontzea.

Sektorez sektore, burujabeago

Urte beteko barne lanketaren ostean, 2021ko urriaren 1an Hernani Burujabe publikoki aurkeztu zen. Ordurako, sektore estrategikoetako hainbat proiektu martxan jartzen hasi ziren, udalak burujabetzarako apustua egin zuen eta herritarrak antolatzen hasiak ziren ere.

Sektorez sektore, plan estrategikoak garatu ziren, mahai publiko-ekonomiko-herritarrak sortu ziren eta proiektuak garatzen hasi ziren.

Arnas luzeko egitasmoa bada ere, hiru urteko ibilbidearen ostean, hainbat dira martxan jarritako egitasmoak eta lortutako emaitzak sektorez sektore:

SEKTOREA	ERAGILEAK	PROIEKTUAK
Elikadura	Herrilur [kontsumo elkarteak] HENASE [ekoizleen elkarteak] Bertatik elikatuz [inserzio sozio-laboralerako enpresa]	Bertako eta produktu ekologikoaren denda
		Nekazal eskola
		Nekazari berrientzako praktikaldiak
		Transformazio zentroa
Energia	ENHERKOM (komunitate energetikoa)	Auto-kontsumorako instalazioak
		Energia bulegoa
Zaintza	Maitelan [zaintzaileen kooperatiba] Zabalduz [Irabazi asmorik gabeko inserziorako kooperatiba] Zaintza talde herritarrak	Auzo-zaintza
		Zaintza jardunaldiak
Telekomunikazioak	EHkom [operadore neutro publiko-komunitarioa]	Landa lurretan internet konexioa
		Alde zaharrea zuntz optikoaren zabalpena
Bioaniztasuna	Sagarreta [bioaniztasunerako elkarteak]	Baso lurren publikazioa
		Hazitegia
		Sentsibilizazio ekimenak
Etxebizitza	Etxebizitza taldea	Formakuntza eta sentsibilizazio ekimenak
Ekhi [tokiko moneta]	Ekhilur [tokiko monetaren kudeaketarako kooperatiba]	Tokiko merkataritza ezarpena eta hobari kanpainak

Hernani Burujaberaren inpaktua datuetan

Proiektu horiek jada hasi dira jada inpaktu erreal bat suposatzen hernaniarren bizitzetan. Jarraian, hori frogatzen duten zenbait datu ikusi ditzakegu:

- Hernani Burujaberaren baitan sortutako ekimenetan 20 lan postu sortu dira. Horietatik 11 inserzio sozio-laboraleko lan postuak dira eta 3 pertsona "erregulartzatuz dira".
- 1,8 M euro baino gehiago mobilizatu dira burujabetzen sakontzean, diru iturri desberdinetatik.
- 400 pertsona inguru inplikatu dira Hernani Burujabeko egitasmoen baitan, aktiboki parte hartuz edota eragile desberdinetako bazkideak eginez.
- 2000 pertsona inguru artatu eta zerbitzuak jaso dituzte Hernani Burujaberaren baitan sortutako energia bulegoa, auzo-zaintza edo Ekhi monetaren baitan.

Planifikazio publiko-herritarra

2024an erronka berri bati ekiten zaio. Orain arte, Hernani Burujabeko egitasmoetan baitan inplikatuak daudenak izan dira erabakiak hartu dituztenak. Koordinazio bat badago ere, sektore bakoitzak nahiko bide autonomoa egiten du. Heldu da garaia, ordea, Hernani Burujabe herritartu, lurraldetu eta zehar lerro bezala identifikatutako hainbat gairi (feminismoa, euskara, hezkuntza...) heltzeko. Horretarako, Burujabetzen Kontseilua sortzen da eta planifikazio prozesu publiko-herritarra abiatzen da.

Horrela bada, Hernani Burujabeko eragile eta erakunde guztien arteko kohesioa eta gidaritzaren behar du. Udalaren, sektoreetako eragileen eta herritar taldearen ordezkariz osatuta egongo da, eta, planifikazio prozesuaren gidaritzaren esku egongo da. Marku honen baitan abiatzen den planifikazio prozesua Hernaniko auzoetara, elkarrengana eta herritarrengana jeitsiko da, dituzten beharrak jaso

eta Hernani Burujabek proposatzen dituen egitasmoak horietara egokitzeko asmoz: ekonomiaren planifikazioa herritik eta lurraldetik egiteko anbizioa dago.

Hernani Burujabek, bada, 20.000 hernaniarren eguneroko bizitzan eragiteko bokazioa du: elikadura, energia, zaintza edota etxebizitza beharrak modu justu, iraunkor eta berdinzale batean asetzeko.

Eta Euskal Herria Burujabe?

Baina Hernani Burujabek ez du herri mailan soilik eragiteko bokazioa; ez du soilik maila lokalean burujabetzan oinarritutako sistema propio bat eraikitzeke helburua. Hernani Burujabek nazio mailan eragiteko bokazioa du. Hernani Burujabek Euskal Herria Burujaberaren eraikuntzan egiteko nahia ere bada.

Horregatik, ezinbestekoa da Euskal Herri Burujabe bat eraikitzeke bidean eskala ezberdinetan lan egitea: herri, eskualde, hiri, herrialde zein nazio eskalan, alegia. Horretarako, Burujabetzak artikulatzeko, estrategia multieskalarrak garatu beharko ditugu tokian toki, eskalaz eskala, sektorez sektore, errealitate ezberdinetara egokitzeko.

Euskal Herria Burujabe proiektatzen dugunean ez gara Burujabetza bakarraz ari, Burujabetzetaz baizik, hau da, bizitza burujabe bat aurrera eramateko beharrezko diren sektore estrategikoetan lortu beharreko subirautea mailetat baizik: energia, elikadura, zaintza, hezkuntza, telekomunikazioak... Guzti hauetan, herri gisa antolatu, planifikatu, kudeatu eta exekutatzeko beharrezko jakintza, bitarteko, gaitasun eta eskumenak lortzeko lan egitea proposatzen dugu.

Horrenbestez, eta aurretik Hernaniren kasurako azpimarratu dugun bezala "zer" bat baino gehiago "nola" bat da Euskal Herria Burujabe eraikitzeke prozesua: herritarrekin egindako planifikazio demokratikoaren, herri egitasmo ekonomiko zabalen eta instituzio publikoen sostenguaren elkar-ekintzaren bidez eraiki nahi den prozesua, eraiki nahi den herria. Egiteko for-

ma berri bat, denon artean eta inor atzean utzi gabe ibiltzen hastera garamatzen bide-orri bat.

Zergatik ez diseinatu elikadura burujabetzaren bidean sektoreko plan estrategikoa, sustatu sektoreko proiektu estrategikoak eta sortu jarraipena egingo dien mahai sektorial nazionala? Baditugu Errigora eta Laborantza Ganbara bezalako eragile sozioekonomikoak eta baita Udalbiltza bezalako instituzio publikoak den mankomunitate nazionala.

Zergatik ez sustatu telekomunikazio burujabetzaren bidean azpiegitura publiko-komunitarioak? Jada lanean dihardute EHkom operadore publiko-komunitarioak zein telekomunikazio zerbitzuak eskaintzen dituen Izarkom kooperatibak. Honezkero, Hego Euskal Herriko hainbat herrietan barrena zuntz optiko publiko sareak eraikitzen zein landa eremuetako internet konexio duina bermatzeko proiektuak garatzen ari dira.

Energia burujabetzaren bidean pausuak ematen ari dira jada. Iparraldean I-enerrek lanean dihardu udalherri eskalan energia berriztagarria sortzen. Hegoaldean aldiz Goienarren laguntzarekin hainbat dira komunitate energetikoak sortu dituzten herriak. Herritarrek, kooperatiba zein eragile sozio-ekonomikoak eta instituzioak elkarlanean... Zergatik ez Euskal Herriko energia burujabetza planifikatzeko mahai nazional bat?

Zaintza, etxebizitza, moneta, bioaniztasuna... Hainbat sektore eta nahi beste erronka. Euskal Herriko 3 milioi inguru herritarren bizi baldintzak bermatu eta gure herriko bitarteko materialak modu demokratikoan planifikatu eta banatu nahi baditugu badugu zer egina.

Utopiaren bidean prefiguratu dezagun gaurdanik Euskal Herria. Jarri dezagun martxan Euskal Herria Burujabe bai herriz herri, bai eskualdez eskualde eta bai sektorez sektore. Etorkizuna gaur ere badelako. Ekin lanari!